

Metsamajandamise ökoloogia

Jaan Liira

Ökoloogia ja maateaduste instituut
Tartu Ülikool

6 dets 2023

Mets

Mets on ökosüsteem = keskkond * elustik

Mets on ökosüsteem, mis koosneb metsamaast,
sellel kasvavast taimestikust ja seal elunevast loomastikust.
(Metsaseadus 2006, § 3)

Mets

Ida-Austraalia

Kah mets(amaa)

Puu on metsa edifikaator

Puu loob metsa keskkonna

- > Vari
- > Mikrokliima
- > 3D-struktuur
- > Substraat/aines
- > Mikrotopograafia
- > (Mikro)Elupaigad
- >> ... mitmekesisus ja muutumine

Metsa struktuur vs elustik

Struktuurielement -> (mikro)elupaik

Metsa struktuur vs elustik

Struktuurielement -> (mikro)elupaik Skaala!

Teised puudega alad

Puudega mittemetsamaa –

(pool-)looduslik mittemetsamaa: nt sood, puisrabad, puisniidud jt pool-looduslikud kooslused, kadastikud, võsastunud/puudega püsirohumaad, valdavalt lagedad nõmmed ja luited). Kasvavad peamiselt looduslikud puu- ja põõsaliigid

tehislik/kultuuriline mittemetsamaa: nt hekid, õuemaad, elumumaad, pargid, kalmistud, haljasalad, marja- ja viljapuuaiad, istandikud, taimlad, puukoolid, aiandid, dendraariumid, arboreetumid, põllumajanduslikud maad, võsastunud/puudega põllumaad ja kultuurrohumaad, seemlad, taristu alused maad

(PEFC ST tööühm ja metsaseadus)

Teised puudega alad

Mets vs

Istandik – ala mittemetsamaal, kus puid ja põõsaid kasvatatakse regulaarse seaduga ning majandatakse intensiivselt ühevanuselistena. (PEFC ST tööühm ja metsaseadus)

Teised puudega alad

Korratu ja korralise seaduga puistud väljaspool metsamaad

Laelatu puisniit

Jõgeva mõisapark

Loodus ja looduskaitse

Ökohüved: ökosüsteemi v looduse teenused, loodushüved
looduse panus inimkonna heaollu,
looduskapital

((Costanza et al., 1997 (MEA 2005)
Diaz et al. 2018 (IPBES))

Maaailma looduskaitse strateegia ülesandeks on looduskaitse ja inimkonna arengu integreerimine selleks, et meie planeedi muutused võiksid kindlustada kõikide inimeste säilumise ja heaolu. (Kumari 1981)

Metsa kui ökosüsteemi väärtustamine

Ökohüved: ökosüsteemi v looduse teenused, loodushüved
looduse panus inimkonna heaollu,
looduskapital

((Costanza et al., 1997 (MEA 2005)
Diaz et al. 2018 (IPBES))

Varustus
Esteetilis-kultuuriline
Keskkonda-reguleeriv
Tugi

Fototähtselt Ravitavaks	
<ul style="list-style-type: none"> • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne 	<ul style="list-style-type: none"> • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne • Kõrgkvaliteetne
<p>Reguleeriv, Kaitse</p> <p>Reguleeriv, Kaitse</p>	

F: Kaivo ilves

Karuteened

Karu ei käi mesipuu vaid mee pärast

Kõik need järele kaunistatud looduskaitse alad, mis on loodud looduse kaitsmiseks, ei ole kaugeltki looduse kaitsmiseks loodud. Karu ei käi mesipuu vaid mee pärast. Karu ei käi mesipuu vaid mee pärast. Karu ei käi mesipuu vaid mee pärast.

Ökohüvede subjektiivsus

Ökohüved: Karuteened

e pärast
Kuid kas see on ka liigrikkalt meel, mis on positiivne? Kas see hädas...
...meheliseid aitab selgitada igapäev...

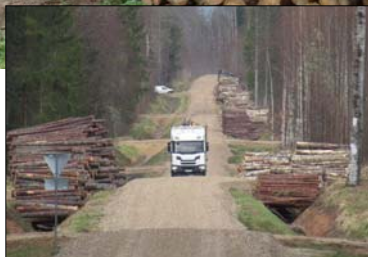

...on algselt Tartu maakonnas Peipsi järve lähedal. Kogu on kolme paari...
...oma tähelepanu ja mõttega pöördus.

Ökohüved

Materiaalne - Varustav

Hüve või karuteene?

Kasu või kahju või ...?

Ökohüved

Varustav hüve

LICHEN SUBSTANCES AS NATURAL DYEING COMPOUNDS
Svetlana Vesselova & Tiina Randlane
Institute of Botany & Ecology, University of Tartu, La 39, 51005 Tartu, Estonia

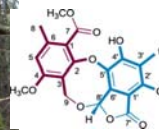
LICHENS USED IN THE EXPERIMENT AND RESULTS OF DYEING

(Vesselova & Randlane)

Kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*)

Lobaroid A – anti-bakteriaalne

Ökohüvede subjektiivsus

Elurikkus kui karuteene -> kultuurihüve

Ökohüved

Mittemateriaalsed ökohüved: reguleeriv

Keskonda tasakaalustav funktsioon – nt mets, mis leevendab äärmuslikke looduslikke protsesse. Nt erosiooni vähendaja järskudel nõlvadel ja üleujutuste puhverdaja lammide.

? Kliimamets – kohalikku või globaalset kliimat kujundav mets

Keskonnakaitseline funktsioon – nt inimtegevuse eest keskkonda kaitsev mets. Nt ranna ja kalda piiranguvööndi veekaitsemets, kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndi loodusreservaati või sihtkaitsevööndit puhverdav ala.

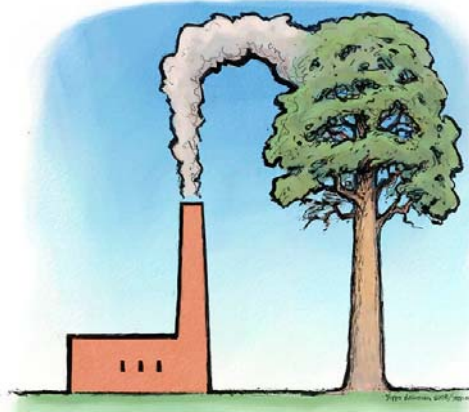
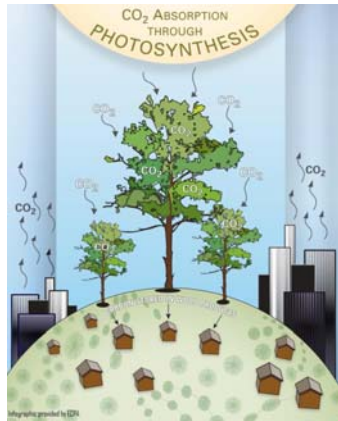

Moodne ökohüve – C-sidumine

Reguleeriv

Kliimamets – kohalikku või globaalset kliimat kujundav mets

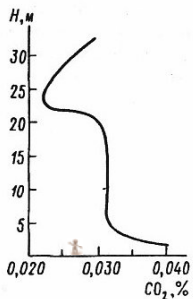

Ökohüved – reguleeriv

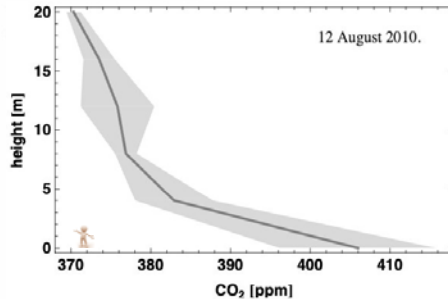
CO₂

Karuteene?

(Lungerod 1932, põõgimets)

Varustus

Reguleeriv

Tugi

Esteetilis-kultuuriline

Karuteened

Рис. 3.19. Вертикальное распределение CO₂ в буковом лесу; сентябрь, день (по: Лундегорд, 1932).

Ökohüved

Reguleeriv

Keskkonda tasakaalustava funktsiooniga mets – mets, mis leevendab äärmuslikke looduslikke protsesse. Nt erosiooni vähendaja järskudel nõlvadel ja üleujutuste puhverdaja lammide.

(Lahemaa)

(Soomaa)

Puhverriba

Puhver-servad (kulissraie), koridorid

Ökohüved - Esteetiline väärtus

Kultuur

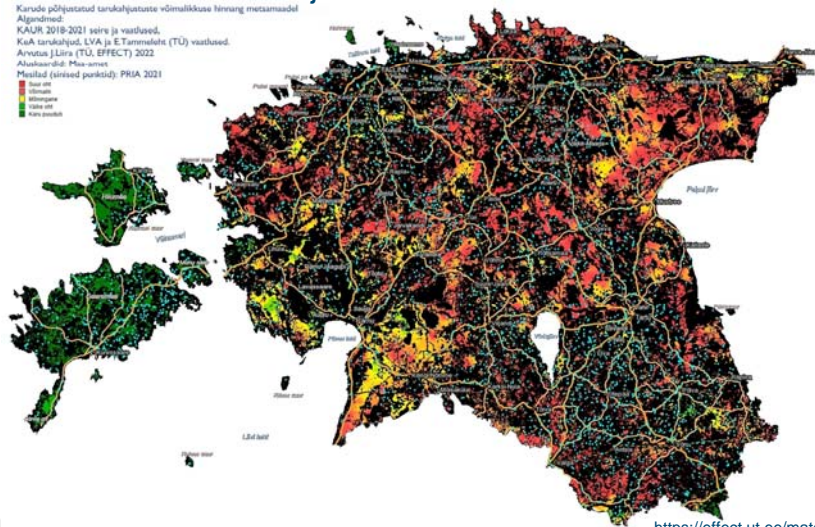
(Ivan Šiškin (+ Konstantin Savitski)
„Hommik männimetsas“/ „Kolm karu“ 1889)

Ökohüved - ?

Karuteened – karukahju oht

Karude põhjatatud tärnkajutuste võimalikkuse hinnang metsamaadel
Algandmed:
KALJA 2018-2021 seire ja vaatlused,
KõA tärnkajutud, LVA ja E Tammalohu (TU) vaatlused,
Arvutus J. Liira (TU, EFFECT) 2022
Alusandmed: Maa-areng
Metsalid (sinsed punktid): PKJA 2021

<https://effect.ut.ee/materjale>

Ökoloogiline sidusus - aeg ja ruum

Ökoloogiline ajalis-ruumiline sidusus –

- ökosüsteemi maastikuline struktuur (eraldise kuju)
- struktuurielementide ruumiline ühendatus (naabrus ja koridorid)
- nende ajaline järjepidevus (uus, üleminekuline, põline),
- eeldades (!), et need toetavad liikide levimist, isendite liikumist, omavahelisest kontakteerumist (otseselt või vahendajate kaudu) ja/või liikide püsimist alal

(PEFC ST tööühm)

Säilinud elupaikade isoleeritus

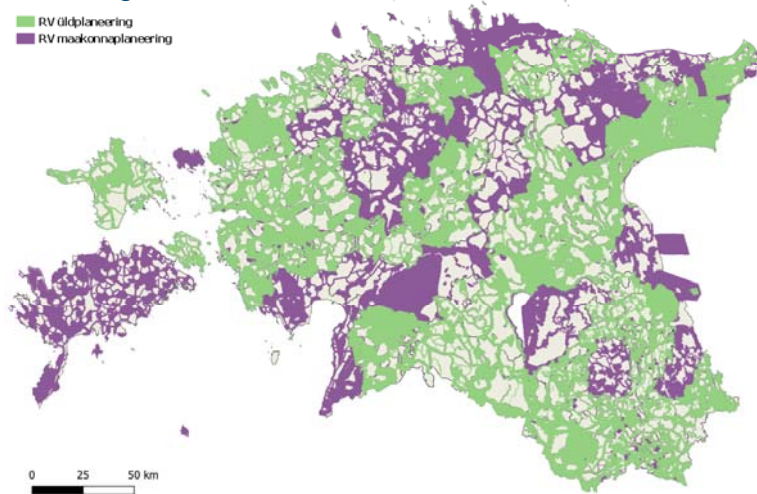
E.Senkevits

Rohevõrgustik

Planeering

- RV üldplaneering
- RV maakonnplaneering

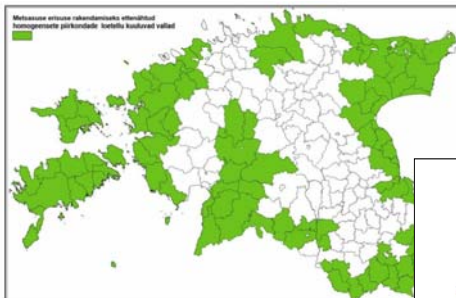

(KAUR 2023, L.Kütt, <https://keskkonnaportaal.ee/et/node/5873>)

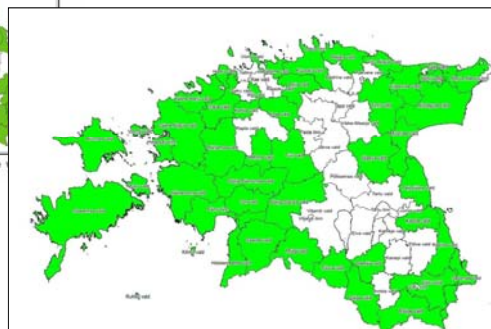
Metsasus

Metsaerisus põllumajanduse jaoks

Joonis 24. Metsasuse erisuse rakendamiseks ette nähtud homogeenne pütkondade sortide kasvatatud vald (rohelisega)

2015-2017
vs
2018-2020

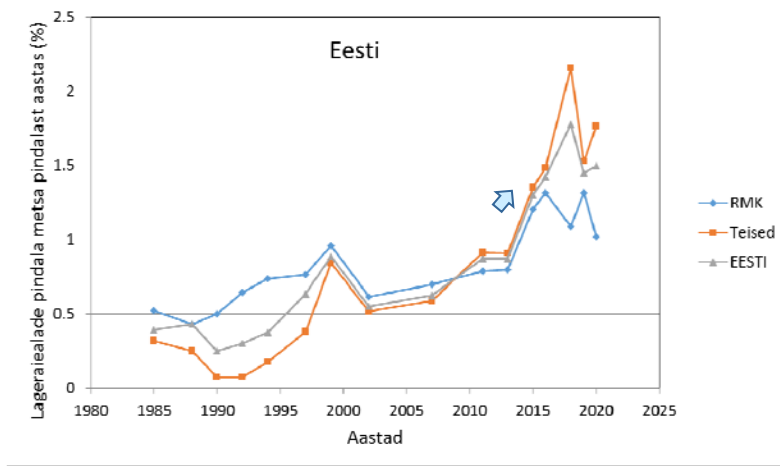

(Maaeluarengukava; MeM/RegMin)

Raiesurve Eestis - kaugseire

U. Petersoni hinnang raietele satelliitpiltide põhjal

(Peterson & Liira 2023)

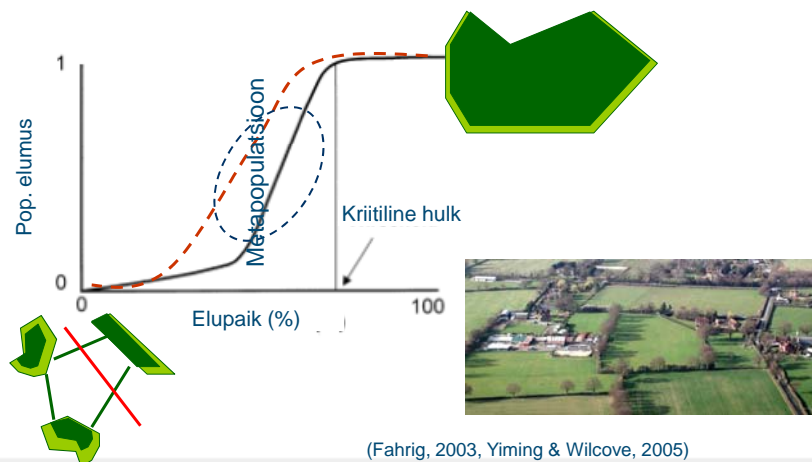

Ruumiline sidusus

Biotoobi laigud ja koridorid

Laik-koridor-maatriks maastikumudel (Opdam 1990; Forman 1995, Fahrig 2003)

Koridorid sh ka astmekivid

(Fahrig, 2003, Yiming & Wilcove, 2005)

Puhverriba, koridor

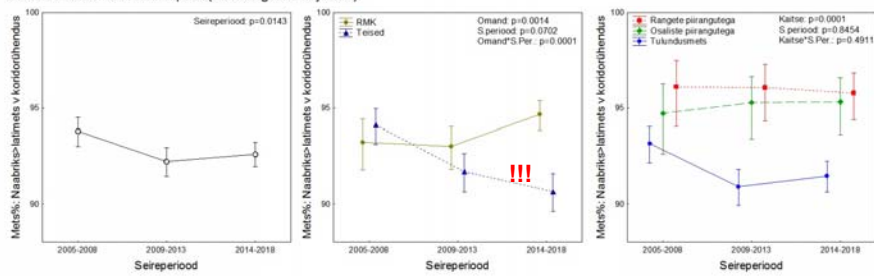
Servapuhvrid -> koridorid, pagulad

Ruumiline sidusus

Naabriks vähemalt latimets või koridor-struktuurid

Metsa%, mille valdavaks naabruseks on vähemalt latimetsa arengujärgus mets või siis ökoloogiline (vähemalt 10m laiune) pulskoridor. NB! Hinnang on arvatud väiksema osavali pealt (maakategooria M ja MM).

(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Koridorid

Säilikute ribad – laius!?

Ruumiline sidusus

Ökoloogilistel rühmadel on erinevad ökoloogilised skaalad

- Soontaimed (cm – m – n km)
- Epifüütsed samblad ja samblikud (cm – 10*n meetrit)
- Jooksiklased (100*n meetrid)
- Ämblikud (meetrid - kilomeeter)
- Hiired (100*n meetrid)
- Põder, metskits (mõni km – 10*n km)
- Suur-kiskjad (10*n – 100*n km)

Skaalad

Metsanduse ja metsaökoloogia

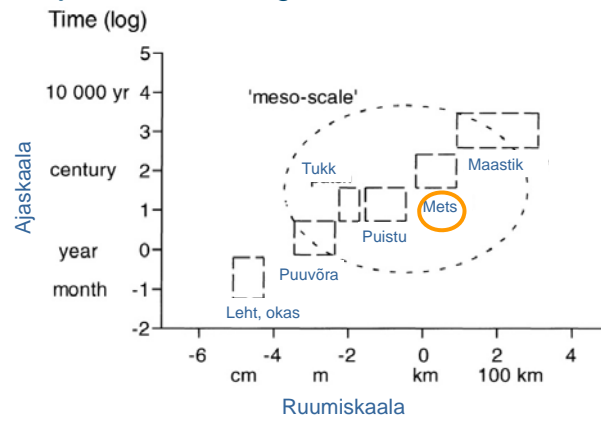

Fig. 2. The relationship between spatial and temporal scales in the boreal forest (modified after Holling, 1992). The dashed circle indicates the 'meso-scale' in which forestry operates. (Niemelä 1999 cit Holling 1992)

Taimede modulaarsus

Vanus/püsivus

Populus tremuloides (ameerika haab) – “Pando” –14000
(80k?) a, 43.6 ha, 6000 t (raskeim), ca 40000 tüve
Fishlake National Forest, Utah, USA

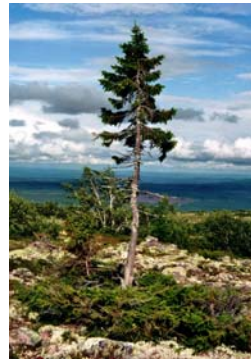

(J.Zapell. Wikipedia)

Taimede modulaarsus

Vanus/püsivus
h kuusk (*Picea abies*) – “Old Tjikko” – 9550 a,
“seelikkuusk” st klonaalne
Fulufjället mägi, Dalarna, Sweden

(Karl Brodowsky, Wikipedia)

Vanim üksikorganism

Igimänd (*Pinus longaeva*) “Prometheus” 4862 a (vbl 5000a
sest 2.5m kõrguselt) – raiuti 1964 (Wheeler Peak,
Nevada, USA)

“Methuselah” 4853 a, kasvab (White Mountains, California, USA)

(James R Bouldin 2006; Wikipedia)

(Pinterest)

Ajaline sidusus

Põline metsamaa – maa, mis on järjepidevalt olnud metsamaa vähemalt alates 19. sajandi lõpust (nt Vene verstastel topokaartidel)

(PEFC ST tööühm)

Vastand – esimese raieringi mets

Allikad: Maa-amet XGIS-rakendused,
sh MaaeluGIS
+ Ajalooarhiivid

Teised tunnused

Ajaloolised kraavidid jmt (Hasbruch mets, Saksamaa)

(*Quercus robur*, *Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*)

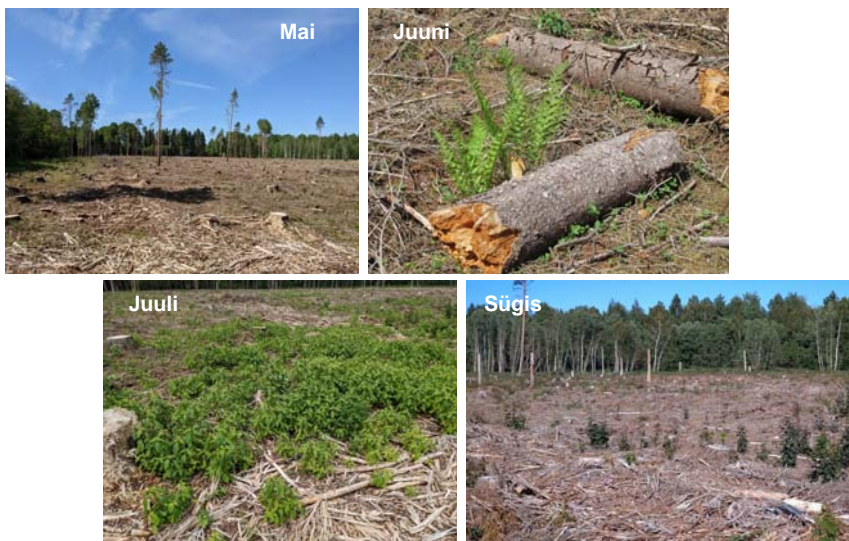

Ajalooline järjepidevus / Põlisus

Uudismets

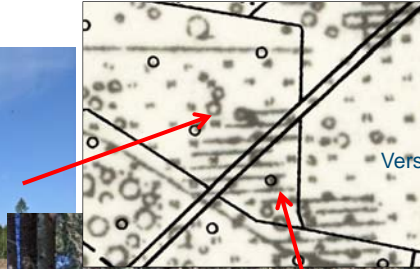
Ajalooline järjepidevus / Põlisus

Ajalooline järjepidevus / Põlisus

Uudismets

Verstakaart

Põline metsamaa - kaardid

Vene üheverstane topokaart – põlisuse aluseks (PEFC)

(Eesti Maa-amet)

Põline metsamaa - kaardid

Järjepidevuse kinnitamiseks võib kasutada hilisemaid kaarte ja fotosid

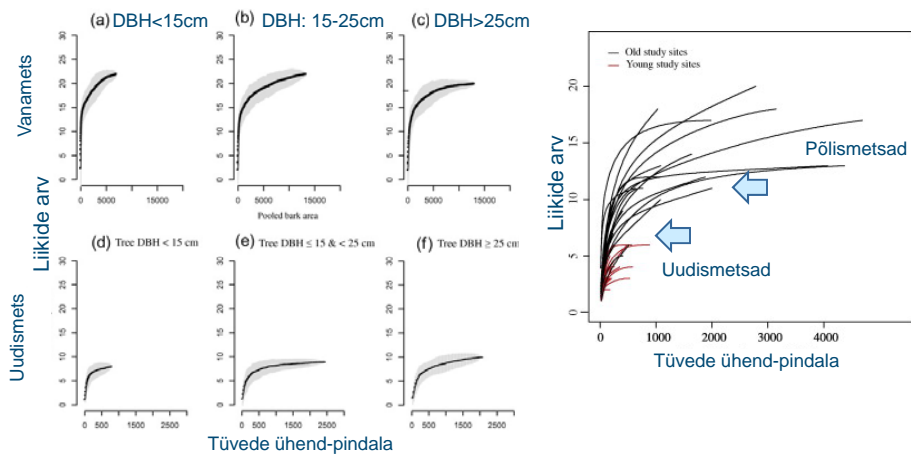

(Eesti Maa-amet)

Metsa(maa) põlisus

Uudismetsades oli vähem *Lobarion*-rühma samblikke kui põlismetsades

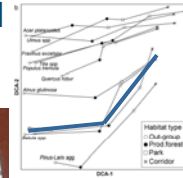

(Schei et al. 2013)

Puistu struktuur ja ajalugu

Asendus-substraadid

Korpsamblik (*Xantoria parietina*), pruunsamblik (*Melanohalea exasperatula*), vagu-lapiksamblik (*Parmelia sulcata*), hallsamblik (*Hypogymnia physodes*), rosettsambliku liigid (*Physcia stellaris*, *P. tenella*, *P. adscendens*)

(Tartu 2022)

Puistu struktuur ja ajalugu

Põlisel alal tiheda puistu taastumine pidurdab teiste elurühmade edenemist

Jänese kapsa (*Oxalis acetosella*) genetid e "isendid" põlisel metsamaal peale puistu hooldamata taastumist
Kärgandi, Välgil skv 2023

Mets - emotsioon

Geneetiline mitmekesisus

Jänsekapsas

Infoallikad

Maa-ameti rakendused

geoportaal.maaamet.ee/ruutkaardid/raamkavaid/p2/30ml

Geoportaal | KAARDIRAKENDUSED | RUMUNDUMISED | TEENUSED | EESTI GEOPORTAAL

- Paiklused
- Geodeetilised punktid
- Geograafia 1:50 000
- Geograafia 1:400 000
- Regioonid ja krahhid
- Hoovestruktuurid avalike veekogude
- Geograafiline arveldamine
- 3D kaardid
- Andmevahetamine
- Ajaloolised kaardid
- Ehitusgeoloogia
- Erimeetriselise kaardid
- Fotolüüsi
- Geodeetilised punktid
- Geograafia 1:50 000
- Geograafia 1:400 000
- Paiklused
- Regioonid ja krahhid
- Hoovestruktuurid avalike veekogude
- INSPIRE kaardirakendus

MaaeluGIS

info »

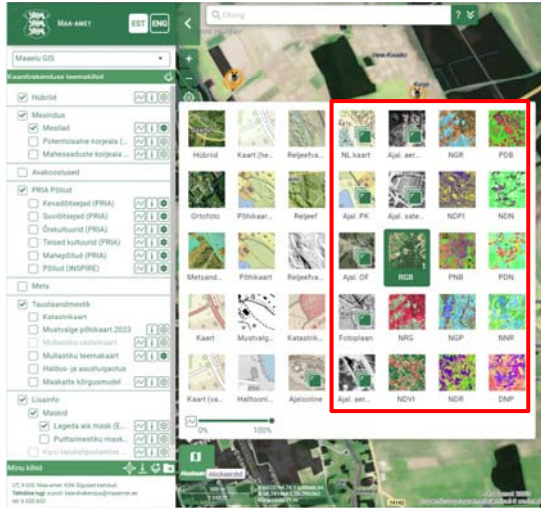
Version: X-GIS 2

- Paiklused
- Regioonid ja krahhid
- 3D kaardid
- Andmevahetamine
- Erimeetriselise kaardid
- Fotolüüsi
- Geodeetilised punktid
- Geograafia 1:50 000
- Geograafia 1:400 000
- Paiklused
- Regioonid ja krahhid
- Hoovestruktuurid avalike veekogude
- INSPIRE kaardirakendus

XGIS: MaaeluGIS

Ajalugu ja värsked satelliitvaade

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maaeluGIS>

GIS ja säilik-struktuurid

Allikad: Maa-amet, nt MaaeluGIS

(Peressaare)

(Maa-amet, XGIS)

XGIS: MaaeluGIS

Metsamuutus LiDAR
Satelliit Sentinel-2 (PDB)

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maaeluGIS>

XGIS: MaaeluGIS

Metsa häired (Metsanduslik) Munamägi

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maaeluGIS>

XGIS: MaaeluGIS

Metsamuutus (Surnud puud)

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/link/Ps5T6vL4>

Metsa ja puistu struktuur

Metsa struktuur –

- puude ja teiste taimede liigiline koosseis ja kolmemõõtmeline paigutus
- keskkonda loovad tingimused: muld, pinnavormid, veekogud

Puistu koosseis – puuliikide osakaaluline jaotus täisprotsentides rinnete kaupa (tagavara alusel, puude arvu põhjal, võrade liituse põhjal)

Metsa (sh puistu) struktuur koosneb struktuurielementidest, mis pakuvad mikroelupaiku erinevatele elurikkuse esindajatele.

(Säästliku) Metsamajandamise mõjud

Mõjud on otsesed ja kaudsed

Majandamise
otsesed
häiringud

Valgustingimused

Keskkonna-
heterogeensus:

Ülarinnete
laigulisus

Alusrinnete
mosaiiksus

Rohu- ja puhmarinne, alusmets

↑
Mulla omadused

Puistu struktuur

Kujundamine ja kujunemine

Puistu struktuur

Kujundamine ja kujunemine - ohter järelkasv/alusmets

Konguta

Elistvere

Puistu struktuur

Kujundamine ja kujunemine

Luke

Kopsusamblik

Õhik

Puistu struktuur

Kujundamine ja kujunemine

Nuisamblik

Leevendusmeetmed

Puistu/eraldise skaalas

Säilik-struktuurid

Serva-struktuurid

Ajaloolise järjepidevusega arvestamine – pärandmets vs uu(di)smets

Puistu/Maastiku skaalas

Ökohüvede-põhine sünergia teiste naaber-biotoopidega

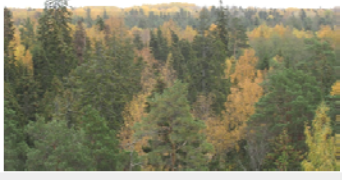
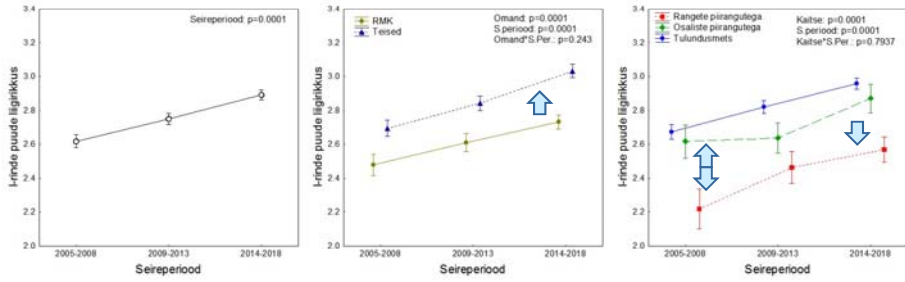
Mosaik-ökosüsteem

Puistu struktuur - liike

Puuliike I-rindes (SMI prooviaala r=10m)

I-rinde puude liikide arv, kus esimene rinne on kirjeldatud.

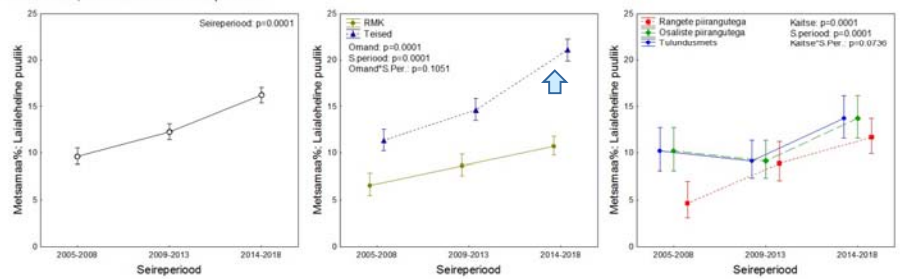
(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Puistu struktuur - koosseis

Laialeheliste puude esinemissagedus (I-rinne)

Metsamaa%, kus kasvab laialehelisi puuliike.

(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Säilik-struktuurid

Ajaloolised puu-vanurid ja pärand-struktuurid

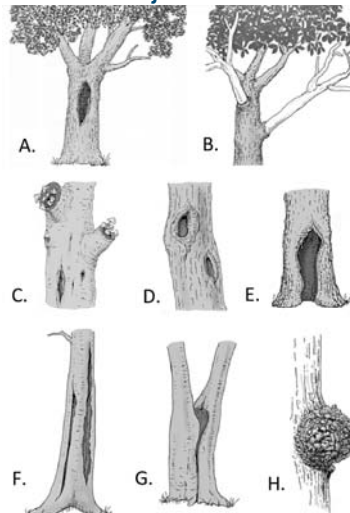
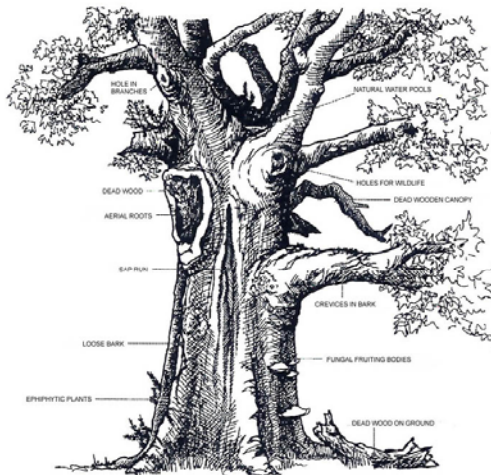

Puu on metsa edifikaator

(Mikro)elupaigad vanal puul

Õõnsused jmt

Diagram to show the features characteristic of a veteran tree

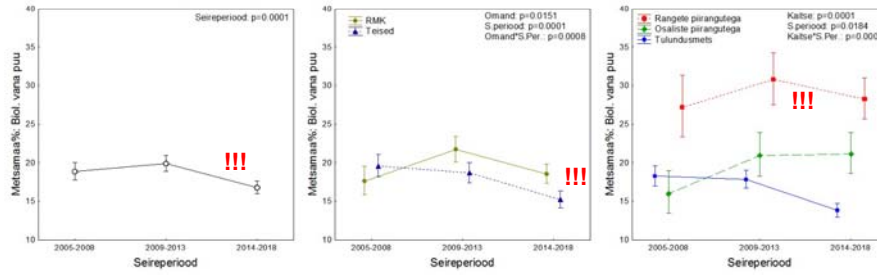
(Bütler jt 2013)

Puistu struktuur

Bioloogiliselt vanad puud

Metsamaa%, kus kasvab bioloogiliselt vanu puid.

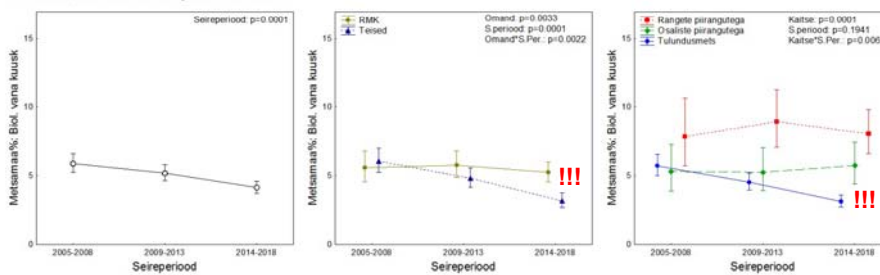
(Lira, 2020; KAUR/SMI)

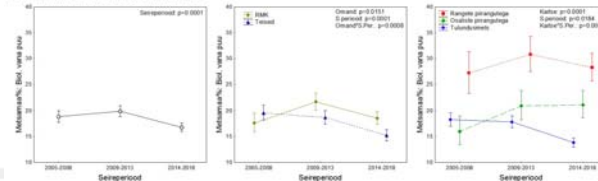
Puistu struktuur

Bioloogiliselt vanad puud: kuusk

Metsamaa%, kus leidub bioloogiliselt vana kuuske.

Metsamaa%, kus kasvab bioloogiliselt vanu puid.

(Lira, 2020; KAUR/SMI)

Säilik-struktuurid

Ajaloolised puu-vanurid ja kõdupuit

Puistu struktuur

Lamapuit

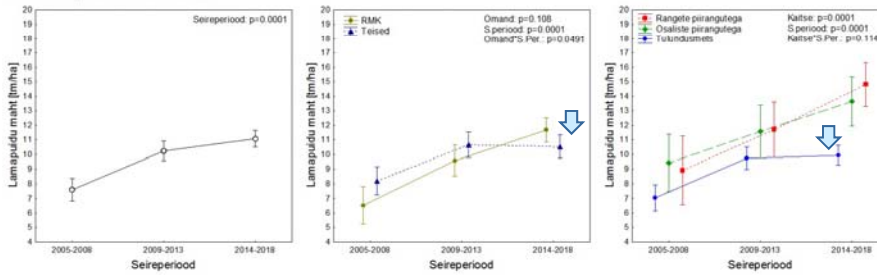

Puistu struktuur

Lamapuidu maht (SMI)

Surnud lamapuidu maht metsamaal.

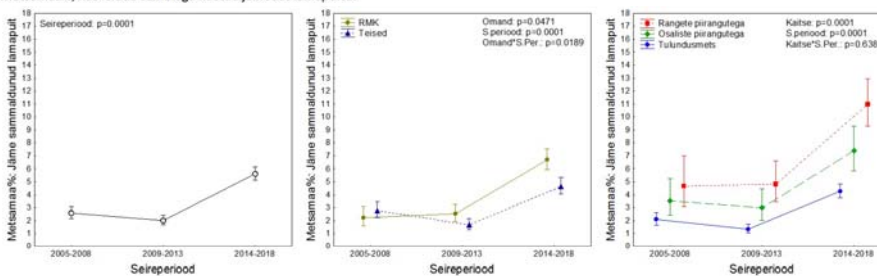
(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Puistu struktuur

Sammaldunud tüvede esinemissagedus

Metsamaa%, kus leidub samblagat kaetud jämedat lamapuitu.

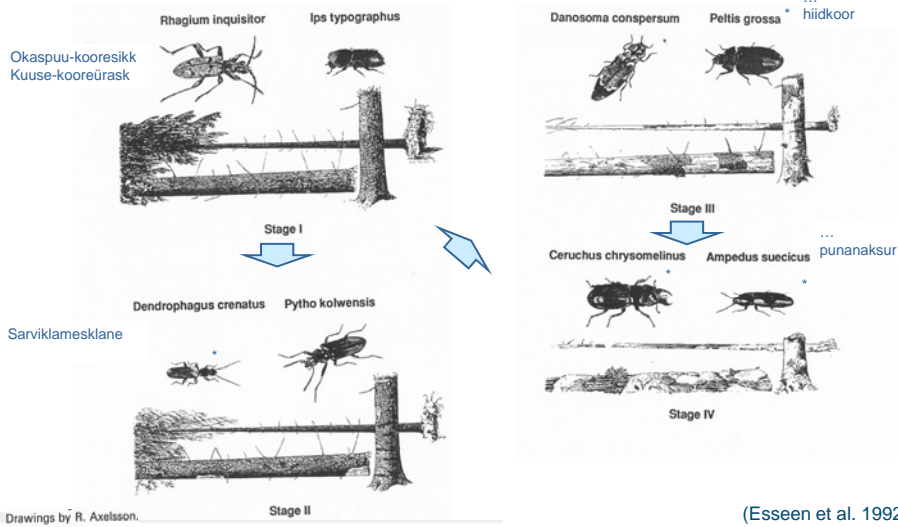

(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Surnud puit

Elustiku suksession – kuusk (Rootsi)

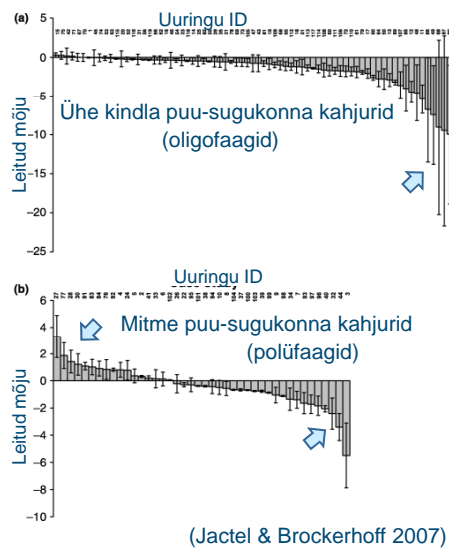
Puude liigirikkus

Puistu kahjuresistentsus

Liigirikkus kui varje spetsialist-kahjurite eest, ...

...aga generalist-kahjurite puhul on mõju nii ja naa

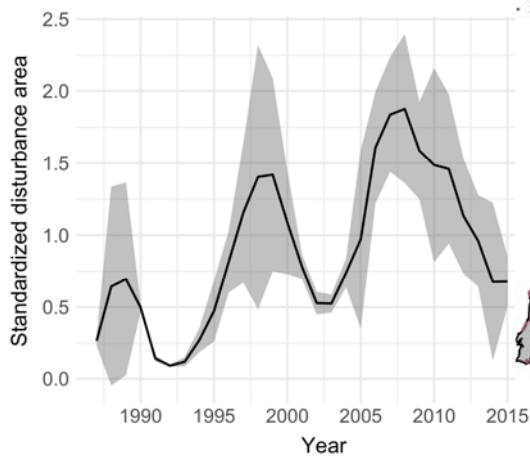
Toime selgem, kui naaberpuud on erinevate omadustega

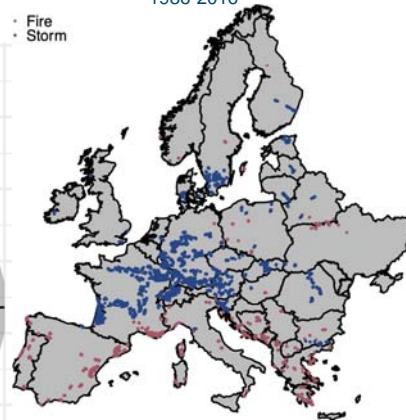

Häired - ajaline ja ruumiline muster

Häiringute aktiivsuse "lainetus"

1986-2016

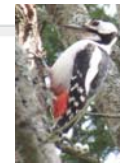
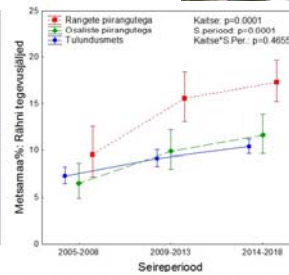
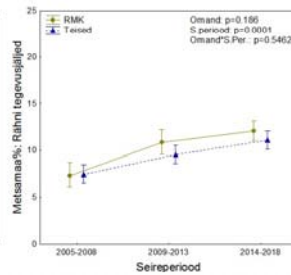
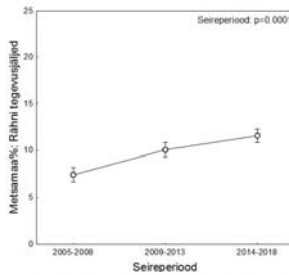
(Senf & Seidl 2021)

Puistu struktuur

Rähnide esinemissagedus

Metsamaa%, kus leidub rähnide tegevusjälgi.

(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Puistu struktuur

Vanapuit - Rähnid

Säilik-struktuurid

Tüükad

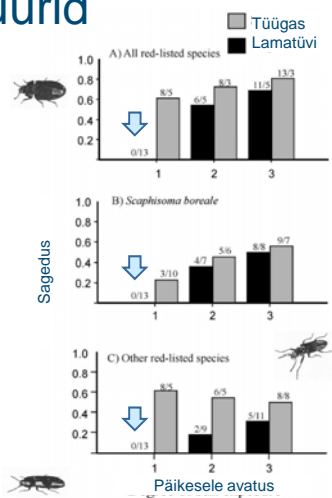
Struktuurid

Kujundamine ja kujunemine: tüügastamine

Säilik-struktuurid

Tööde ajal - struktuuride jätmine

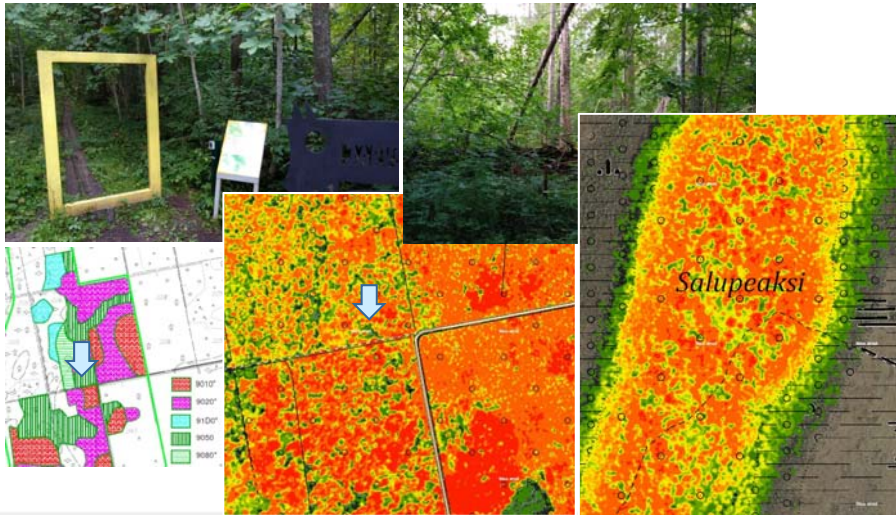

Päikeseline surnud puit on puiduputukate erisoov (tüügastel suurem tugiväärtus)
 (Sverdrup & Thygeson 2002, Schroeder jt 2006)

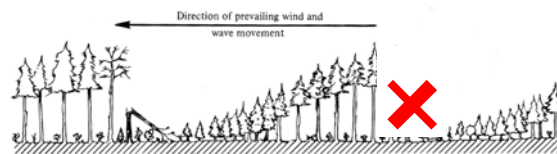
Looduslik – häilud puistus

Loomulik kujunemine – Järvelja, Nigula peaksi jt

Raie vs looduslik häire

Laigu-/häil-dünaamika – säilik-struktuurid!

Struktuuride säilitamine

Aegjärgne raie? – Järjepidevus?!

2006

2017

2020

Struktuuride säilitamine

Säilikpuud

vs

Säilikud

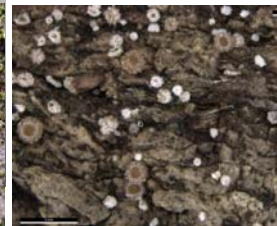
Aega rõhutavad puu-vanurid

Sulgjas õhik (LK III kat)
(*Neckera pennata*)

Haava tardsamblik (LK III kat)
(*Leptogium saturninum*)

Lasiobolium corticale (PR, <10 leiu)

F.: Kaatri Pärel, Piuof

Säilikud

Aega rõhutavad puu-vanurid

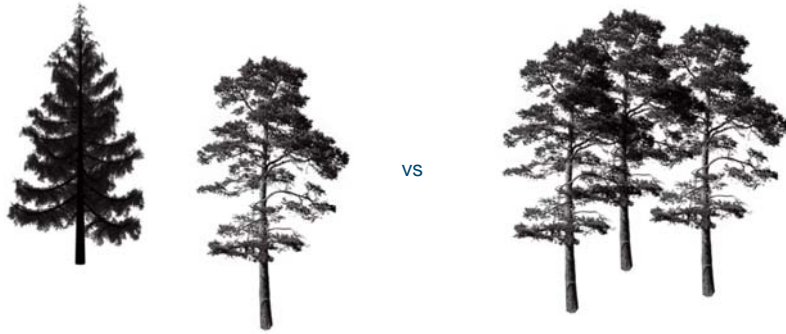

Korbasõõrik (*Radula complanata*)

Struktuuride säilitamine

Säilikpuud

Säilik-struktuurid

Märka tegelast ja temale vajalikku struktuuri

Säilik-struktuurid

Säilik-struktuurid ei ole igavesed, seega on vaja leida jätku

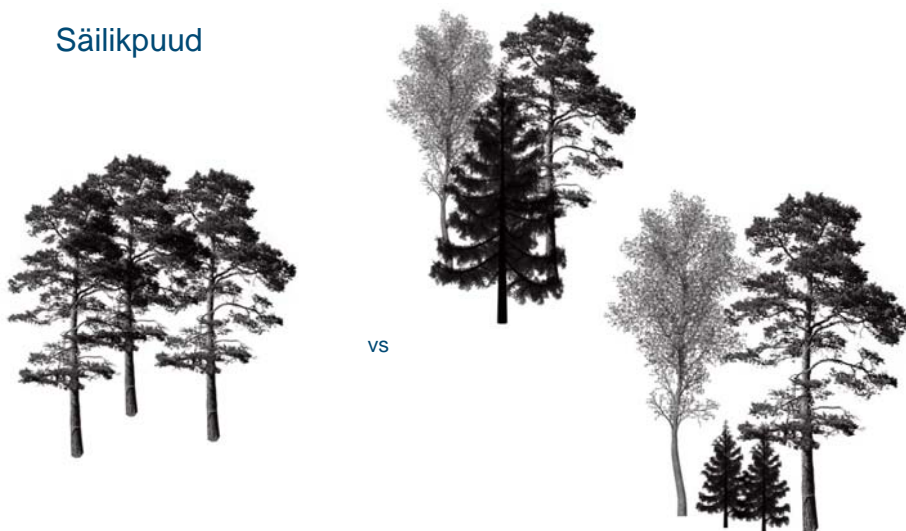

Sulgjas õhik

Struktuuride säilitamine

Säilikpuud

Säilik-struktuurid

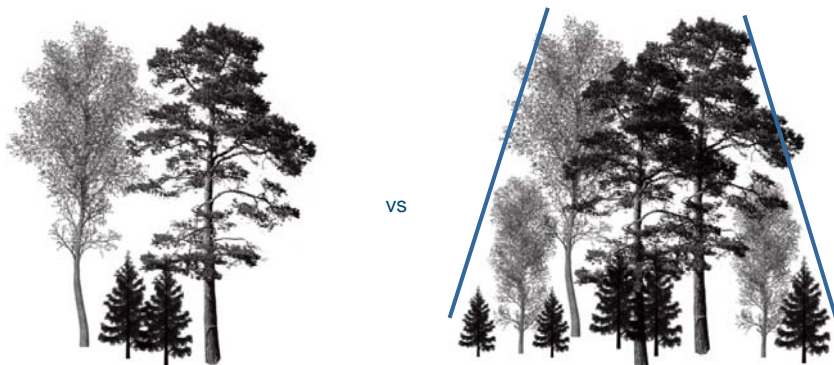
Varasemast funktsionaalsemad ja mitmekesisemad

Säilikut liigirikkad grupid, kõvalehtpuud, sodi ja alusmets!

Struktuuride säilitamine

Säilikpuud

Struktuuride säilitamine

Säilikpuud

Struktuuride säilitamine

Juba jäetakse

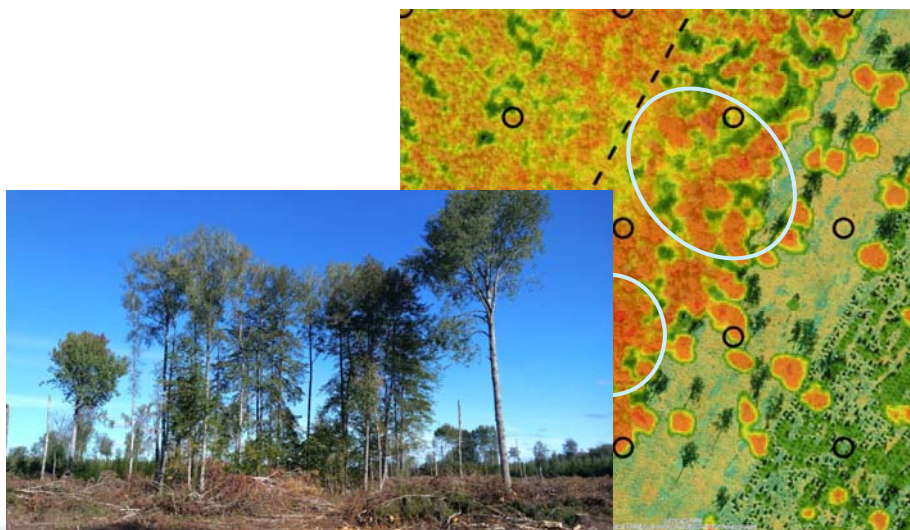
Struktuuride säilitamine

Juba jäetakse

Puistu struktuur

Märkama ja hakka varakult kujundama!

Puistu struktuur

Säilikgrupi valik

Puistu struktuur

Uudismets ja noor mets – hakka varakult märkama ja kujundama!

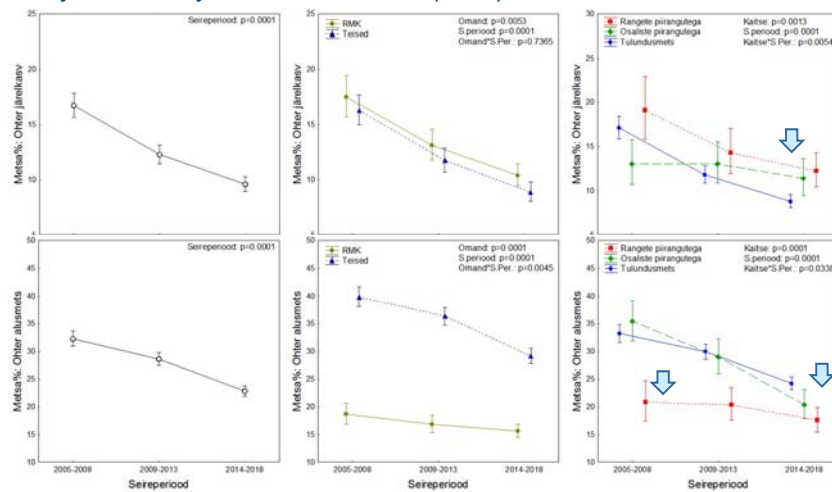
Puistu struktuur

Uudismets ja noor mets – hakka varakult kujundama!

Puistu struktuur

Ohter järelkasv ja tihe alusmets (SMI)

(Liira, 2020; KAUR/SMI)

Säilikgrupi planeerimine

Erilised puud

Vanad puud, endised säilikud,

Mitmeliigilised grupid

Alusmetsa erisused

Maapinna erisused: niiske lohk, põndak, suurem kivi

? - Häilud

? - Endised avamaapuud

Grupid ja säilikud metsatee lähedale,
teise metsa varju

Emotsionaalne ja märgiline struktuur

Elurikkust toetavad erilised puud!

UNIVERSITY of TARTU

Emotsionaalne ja märgiline struktuur

Pärand või lihtsalt lahedad puud – vähemalt märgilised!

UNIVERSITY of TARTU

Emotsionaalne ja märgiline struktuur

Lihtsalt lahedad puud – märgilised!

Märgilised struktuurid

Tööde ajal – liigisäiliku ja talle vajalike struktuuride jätmine

Kivi-imar

Struktuurid

Struktuuride loomine?!

Raie leevendus servades

Säilik-struktuurid servades

Puhverriba

Puhvrid: servad, kulissraie

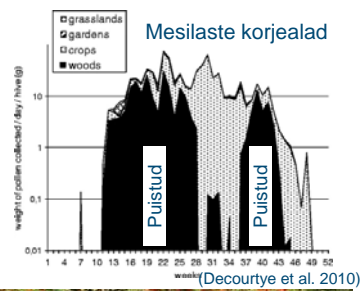
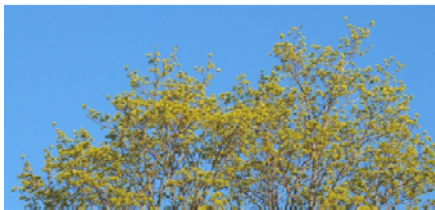
Puhverriba

Puhver-servad – vari?! Karuteene?

Servapuhvrid

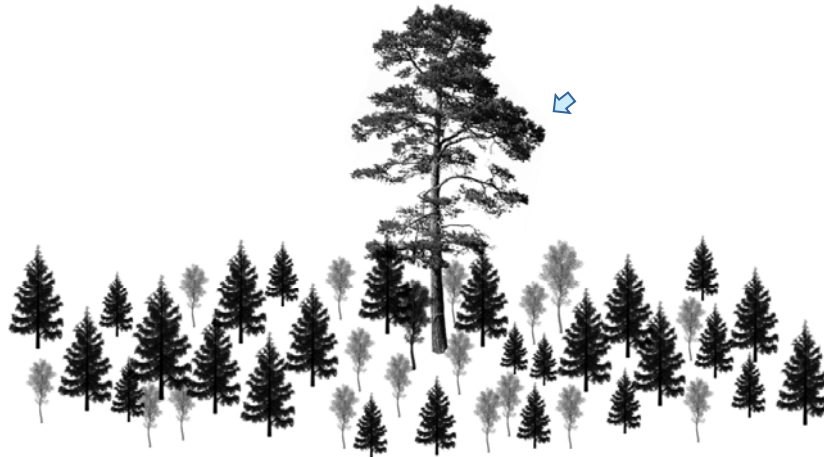
Varustav hüve - õied, marjad

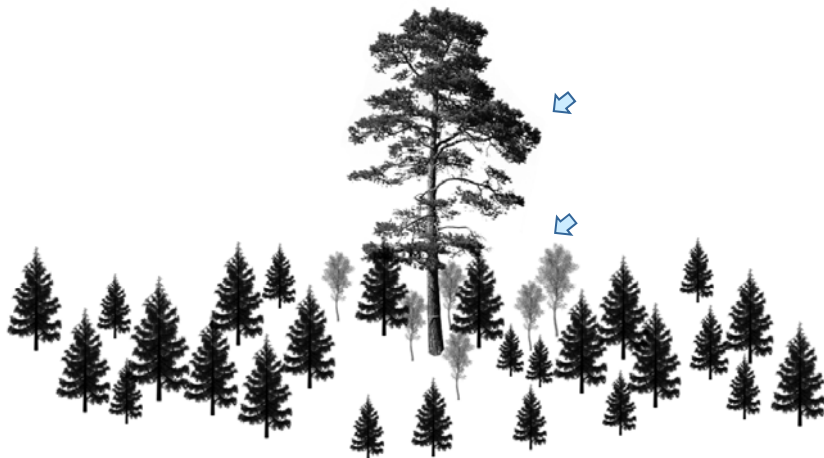
Puistu struktuur

Noorendik – hakka varakult kujundama!

Puistu struktuur

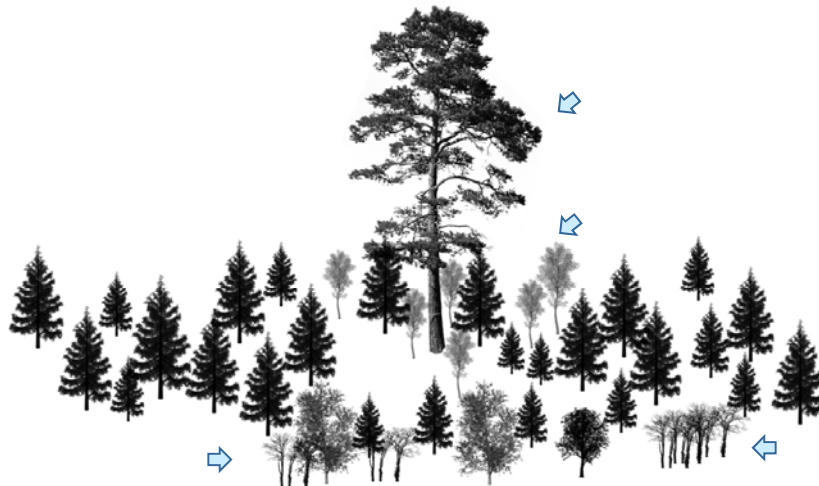
Noorendik – hakka varakult kujundama!

Puistu struktuur

Noorendik – hakka varakult kujundama!

Noor puistu

Noor mets – märka looduse toetamise võimalust

Noor puistu

Noor mets – märka looduse toetamise võimalust

Alusmets ja servad: liigid

Koosseisu suunamine

Saar

Sarapuu & haab

Raie- jm majandamise häired

Inimese "jalajlg" – väldi! Või kas oskame?

Raiesmike tulevik

Kasulikud võõrliigid sobival ajal

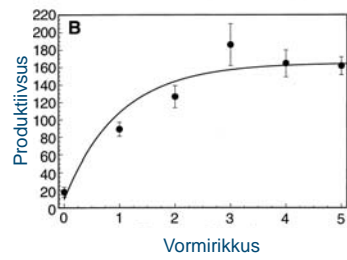
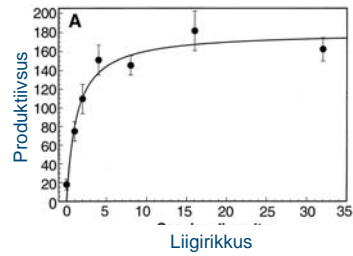

(Jachula et al. 2020)

Liigirikkus ja ökohüve kvaliteet

Liigirikas ja/või vormirikas kooslus võib olla stabiilne ja tore, aga spetsiifilised hüved kannatavad teiste arvel.

(Tilman jt 1997 Science)

C-sidumise intensiivsus vs elamus

Mitmekesisuse gradient – Kiirtoidukoht vs aeglane toit

(google, pinterest jt)

Kokkuvõte

Elurikkusele kriitilised aspektid on

- aeg (põlisus)
- struktuurid
- ühendus

Märka

Jäta struktuure!

(Tekita)

Ökoraie algab juba noores metsas
ja küpseva metsa ettevalmistamisel!

Tänu!

Eesti Teadusagentuur
Estonian Research Council
PRG1223

Kontakt:
Jaan Liira (jaan.liira@ut.ee / 5240798), Tartu Ülikool

www:
effect.ut.ee
sisu.ut.ee/metsandus